

STABILIZIRAJUCI UTICAJ BUGARSKE

Author: [Milena Borden](#)

Članstvo u NATO-u će podstaci Bugarsku da promovise stabilnost u susednoj Srbiji i Makedoniji.

Kada je bugarski parlament prvi put raspravljao o članstvu u NATO-u pre dvanaest godina, malo ko je tom planu pristupao sasvim ozbiljno. Ali ove nedelje u Pragu, Bugarska je bila među sedam novih istočnoevropskih država pozvanih da se pridruže zapadnom vojnom savezu. Bugarska i Rumunija će biti prve dve bivše komunističke zemlje sa Balkana koje će se pridružiti severnoatlantskoj vojnoj organizaciji.

Bugari smatraju članstvo u NATO-u simbolom koji sugerise da je njihovu zemlju najzad prihvatila u svoje okrilje zajednica zapadnih demokratija. To je veoma vazno za Bugarsku jer se ne nalazi u grupi od pet država - Slovenija, Slovačka, Estonija, Latvija i Litvanija - koje će ući u Evropsku Uniju 2004. godine, ali se nada uclanjenju 2007. godine.

Bugari očekuju da će članstvo u NATO-u doprineti poboljšanju njihove teške ekonomske situacije jer će ohrabriti strane investitore za koje je garantovana politička stabilnost veoma bitan faktor. Očekuje se da će članstvo u zapadnom vojnom savezu doprineti unapređenju odnosa sa susedima, Grčkom i Turskom koje su takodje članice NATO-a, i podici nivo vojne saradnje među njima.

Bugarska, kao i Rumunija, pati od endemske korupcije i ima predimenzioniranu vojnu strukturu u sovjetskom stilu koje nisu iskusile reforme uprkos naporima ulaganim od 1999. godine da se restrukturiraju oružane snage u okviru akcionog plana za članstvo pod vodjstvom NATO-a.

Članstvo u zapadnom vojnom savezu podržava većina političkih stranaka u zemlji. Pristalice pridruženja NATO-u ne nalaze se samo među članovima vladajućeg Nacionalnog pokreta Simeona II, koalicije koja je preuzela vlast pre dve godine već i Ujedinjenih demokratskih snaga, UDF, političke stranke desno od centra, koja je vladala zemljom od 1997. do 2000. godine. Bugarski socijalisti su pretocili svoju bivšu naklonost Sovjetskom Savezu u umereni nacionalizam, ali tvrde da podržavaju NATO jednako kao i desnica.

Najviše zasluga za prijem u Severnoatlantski vojni savez pripada Solomonu Pasiju, ministru inostranih poslova od 2000. godine i partneru predsednika vlade plave krvi, Simeonu Saks-Koburg Gota. U teznji da se Bugarska razvija kao zapadna demokratija, Pasi koji zastupa nedvosmisleno proameričke stavove cinio je sve što je u njegovoj moci od početka devedesetih da Bugarska konacno postane članica NATO-a. Praski samit verovatno predstavlja vrhunac njegove političke karijere.

Sofija može očekivati značajnu ulogu u zapadnom vojnom savezu u okviru koje će predstavljati most između zemalja-članica u centralnoj Evropi i Turske, jedine muslimanske članice NATO-a.

Bugarska predstavlja vazno uporište za NATO na Balkanu jer ima zajedničku granicu sa Srbijom i Makedonijom, područjem u kojem vladaju etničke tenzije pogodnom za delovanje organizovanog kriminala i političkog ekstremizma. Članstvo u NATO-u će podstaci Bugarsku da potpomogne stabilnost u obe zemlje.

U prošlosti je Sofija imala problematične odnose sa Makedonijom zbog stava bugarskih vlasti da su Makedonci zapravo Bugari.

Ovakav pristup se promenio tokom devedesetih kada se pojavila nova generacija političara. Ivan Kostov,

bivsi premijer i lider UDF-a, je uporno tvrdio da u modernoj demokratiji nema mesta za arhaicne istorijske ideje. Od izbivanja rata u bivsoj Jugoslaviji, Bugarska je pazljivo izbegavala bilo kakvo insistiranje na nacionalistickom pristupu u ovoj oblasti i podrzala je intervenciju Zapada u Makedoniji.

Clanstvo u NATO-u ce ojacati odlucnost Bugarske da se ne mesa u sukobe na Kosovu i Srbiji. Sofija je podrzala vazdusne napade zapadnog vojnog saveza u Jugoslaviji 1999. godine. U vreme komunizma, Bugari su se divili Jugoslaviji zbog njenog suprotstavljanja Moskvi, a danas se saosecaju sa Srbima i njihovim problemima. Ipak, kada se radi o balkanskim inicijativama, Sofija ce postupati iskljucivo uz podrsku Zapada.

Bezbednost je najveći problem Bugarske u odnosu na Makedoniju i Srbiju. Njene zapadne granice su ozbiljno destabilizovane tamosnjim sukobima, a nelegalno krijumcarenje oruzja je postalo unosan posao u Bugarskoj. U ovom poslu su se obogatile brojne privatne firme u kojima najcesce rade bivsi pripadnici drzavne sluzbe bezbednosti iz komunistickog doba.

Pre nekoliko dana, vlada je priznala da je drzavna fabrika "Terem" na severozapadu zemlje nelegalno prodala vojne rezervne delove Siriji. Tabloidi su pozurili da objave kako je direktor koji je navodno sklopio posao poreklom etnicki Turcin, sto je slucaj sa deset odsto stanovnistva u Bugarskoj. Na ovaj nacin, prica o nelegalnoj trgovini oruzjem se veoma brzo pretvorila u pricu o muslimanskoj zaveri na Balkanu.

Pristalice modernizacije i reformi u Bugarskoj nadaju se da ce clanstvo u NATO-u dodatno stimulisati reforme u armiji. Ali clanstvo samo po sebi nece omoguciti suzbijanje nelegalne trgovine oruzjem. Sofiji ce biti potrebna znacajna pomoc i podrška ukoliko se zeli da Balkan postane bezbedniji.

Ako Evropska unija nastavi sa sprovođenjem plana preuzimanja kontrole nad evropskom bezbednoscu kroz program Evropske bezbednosne i odbrambene politike, ESDP, u saradnji sa NATO-om, Bugarska ce morati da pokaze nesto vise od pukog politickog entuzijazma da bi je partneri shvatali ozbiljno.

ESDP ce dovesti do porasta troskova u vojnim budzetima. Takodje ce iziskivati pametnije trosenje i ulaganje sredstava kako na nacionalnom tako i na medjunarodnom nivou.

Pod sadasnjom vladom, bugarska inostrana politika je bila dosledno proamericka. Kao i vecina istocnih Evropljana, Bugari cene americku preduzetnicku kulturu i zahvalni su zbog americke podrške prosirenju NATO-a. Medjutim, kandidati za clanstvo u zapadnom vojnom savezu koje se nadaju priblizavanju zapadnoj Evropi kroz vojni savez morace direktnije da saradjuju sa Evropom u buducnosti.

Prosireni zapadni vojni savez uspostavice nove odnose sa Rusijom na osnovu zajednickih interesa u balkanskom regionu, izmedju ostalog.

Sofija je ocuvala prijateljske odnose sa Moskvom posle sloma sovjetskog istocnog bloka. U isto vreme je propustila priliku da preuzme ulogu posrednika izmedju Rusije i Balkana.

Delom je razlog za to konfuzna ruska politika prema Balkanu. Moskva cesto saopstava da ima interese u tom regionu, ali nikada ih nije precizno formulisala u novom politickom i vojnom okruzenju.

Ipak, Rusija nije ulozila ozbiljan protest zbog bugarskog ulaska u NATO. Kao clanica zapadnog vojnog saveza, Sofija nece znacajno uticati na odnose Moskve sa Zapadom.

NATO i Sjedinjene Drzave su vec razvile direktne odnose sa Rusijom u okviru zajednickog saveta NATO-Rusija i kroz druge sporazume o saradnji.

Zivot u Bugarskoj nece se bitno promeniti posle praskog samita kao sto je to izjavio ministar inostranih poslova na nacionalnom radiju. Ali cinjenica da je zemlja clanica NATO-a prijace mnogim gradjanima koji se nadaju da ce se time podici ugled njihove zemlje i uveriti strane investitore da ulazu svoj novac u Bugarskoj.

Milena Borden je koordinator projekta za prosirenje i bezbednost EU pri "Federal Trust-u", istrazivacko-analitickom centru sa sedistem u Londonu.

Location: Balkans
Macedonia
Albania
Turkey

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/stabilizirajuci-uticaj-bugarske>